

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čkovni rač. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 2113.

Cene inseratom: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Po hitlerjevski revoluciji v Avstriji.

Nemški narodni socialisti hočejo na vsak način postaviti Evropo pred gotovo dejstvo priključitve Avstrije Nemčiji. Ker večina avstrijskega prebivalstva taki priključitvi nasprotuje, porabljaajo hitlerjevci nasilna sredstva, da bi ljudi ustrašovali. Izvršujejo atentate na železnice, mostove, zgradbe in ljudi. Izpodbudo in gmotna sredstva dobivajo za to iz Nemčije. Ko so menili, da so si s peklenškimi stroji in bombami v dovoljni meri pripravili tla, so hoteli z nasiljem seči po oblasti.

Rjava revolucija v Avstriji.

Izbrali so si dan sv. apostola Jakoba za izvršitev prevratne akcije. Odložili so se za drugo metodo kot socialisti in komunisti, ki so hoteli letos na pustni torek izvesti preobrat. Dočim so se rdečkasti voditelji povečini zabarikadirali v svojih domovih in drugih poslopih, so rjavi revolucionarji nastopali ofenzivno (napadalno), preoblečeni v vojaške, policijske in heimwehrovske uniforme. Dve točki so si izbrali kot cilj svojega napada: dunajsko radio-postajo in poslopje državnega kanclerstva. Skupina rjavcev je vdrla v poslopje radio-postaje, pregnala tamošnjega napovedovalca ter namestila svojega, ki je oddal v javnost vest, da je Dollfussova vlada odstopila ter da je avstrijski poslanik v Rimu, bivši štajerski deželni glavar dr. Rintelen prevzel vlado. To je bilo dogovorjeno znamenje za hitlerjevske pristaše širom Avstrije, da povsod udarijo ter prevzamejo krajevne oblasti v svoje roke. To se je zgodilo v raznih krajih, zlasti na Štajerskem (na primer tudi v obmejni Radgoni in v obmejnem Cmureku). Druga skupina rjavcev, ki je štela kakih 150 mož, pa je hotela izvršiti to, kar je radio-postaja napovedala. Vdrli so, preoblečeni v vojaške in heimwehrovske uniforme, v poslopje državnega kanclerstva, kjer se je nahajal kancler dr. Dollfuss z ministrom Feyjem in državnim tajnikom Karwinskim. Ker se je vpad izvršil iznenada, policija in vojaštvo ni bilo takoj na mestu, da bi zastražilo in rešilo kanclerja. Revolucionarji so zahtevali od dr. Dollfussa, da takoj odstopi. Ker tega ni hotel in tudi ni mogel storiti, je 12 oboroženih upornikov navalilo na njega. Stopili so tri korake pred svojo žrtev in začeli na njo streljati. Zadet v ramo in vrat se je kancler zrušil na tla. Feyja in Karwinskoga pa so zaprli v sobo. Medtem je vojaštvo in policija obdala poslopje državnega kanclerstva. Ko so uporniki

videli, da ne morejo več iz poslopja, so se začeli pogajati z vlado, ki jim je zjamčila prost izhod in prosto pot preko avstrijske meje v Nemčijo, ako se ne bo Dollfussu in ostalima dvema ujetnikoma ničesar zgodilo. Čeprav so rjavi uporniki vedeli, da tega pogoja ne morejo izpolniti, ker so bili že na smrt ranili dr. Dollfussa, so se dalje pogajali. Obrnili so se tudi na nemškega poslanika na Dunaju ter ga zaprosili, naj bo priča, ko bo avstrijska vlada zjamčila, da bodo svobodno prekoračili nemško mejo. Nemški poslanik je na to pristal. Naposled so uporniki izpustili Feyja in Karwinskoga skozi zadnja vrata poslopja. Ker uporniki niso izpolnili določenega pogoja (umorili so kanclerja), ni bila vlada vezana na sporazum ter je policija v zvezi z vojaštvom zaprla vse upornike, med katerimi so tudi kanclerjevi morilci.

Kancler Dollfuss.

Veliki bojevnik za avstrijsko svobodo, ki je padel kot žrtev v tej težki borbi, dr. Engelbert Dollfuss, je bil rojen kot kmečki sin leta 1892 v Tingu na Nižjem Avstrijskem. Kot kmetijski strokovnjak je po svetovni vojni postal tajnik nižje-avstrijske kmetijske zveze, leta 1927 pa ravnatelj nižje-avstrijske kmetijske zbornice. Leta 1931 je postal kmetijski minister, kar je tudi ostal v obeh naslednjih vladah dr. Burescha. Po odstopu Buresche vlade je bil 20. maja 1932 imenovan za zveznega kanclerja. Sklenil je lausansko pogodbo o posojilu Avstriji ter tudi dosegel druge znatne zunanje-politične uspehe. Kar se dostaja njegove notranje politike, mu je bila kot cilj njegovega stremjenja in dela pred očmi krščanska socialna država, organizirana na stanovski podlagi. Ker se je pri tem moral boriti zoper dve fronti: zoper socialiste in komuniste na eni, zoper hitlerjevce na drugi strani, se je moral nasloniti na Heimwehr, ki je pod Starheimberg-Feyjevim vodstvom. Februarso rdečo revolucijo je srečno zatrl; rjava revolucija je sicer tudi bila zatrta, toda on sam je postal njena žrtev. Dr. Dollfuss je bil odličen državnik in izredno pogumen mož, ki se ni umaknil pred nobenim terorjem. Majhen po telesu, je bil velik po duhu in volji. Bil je prepričan in dejaven katoličan. Kot katoličan je hotel tudi umreti ter zahteval duhovnika, ko je videl, da se mu bliža smrt. Uporniki pa mu te želje niso hoteli izpolniti. Kar bi storili kanibali (ljudožrci) svojim žrtvam, da jim dovo-

lijo versko tolažbo, tega ti podivjani narodno-socialistični elementi svoji umirajoči žrtvi niso hoteli dovoliti. Sploh so s svojo žrtvijo ravnali nečloveško — surovo. Ko se je po oddanih streljih dr. Dollfuss zrušil na tla, so ga tam pustili ležati, dokler ga nista neki policist in uradnik dvignila ter položila na divan. Ko sta ga spravila k zavesti, je prosil, naj mu pokličejo zdravnika, ali ga dajo prepeljati v bolnico, obenem je zaprosil za duhovnika. Nobene želje mu niso uporniki izpolnili, čeprav jih je ponovno prosil. Pred smrtjo je dr. Dollfuss napram omenjenemu policistu rekel: »Hvala vam za trud. Hotel sem samo mir. Bog naj jim odpusti!« Končno je še tiho dejal: »Pozdravite mi ženo in otroke!« Ko je ob 7. uri zvečer prišel duhovnik, ga je že našel mrtvega.

Odjek dunajskih dogodkov.

Rjava revolucija, koje žrtev je postal kancler dr. Dollfuss, je vzbudila silen odmev po vsem kulturnem svetu. Časopisje odločno obsoja narodno-socialistične zločine ter iskreno obžaluje, da je dragoceno življenje hrabrega kanclerja uničeno. Obenem kaže z ogorčenjem na hitlerjevsko Nemčijo kot povzročiteljico teh dogodkov in zločinov. Doznava se, da je narodno-socialistični urad za Avstrijo se začel zadnji čas pogajati z Dollfussom za zaključitev kompromisa. Narodni socialisti bi prenehali s terorističnimi dejanji, avstrijska vlada pa bi prenehala z njihovim preganjanjem. Kancler Dollfuss je bil pripravljen, da sprejme ta kompromis. Ko pa je avstrijsko državno vodstvo narodno-socialistične stranke v Münchenu (v Nemčiji) zvedelo za to, je takoj naročilo narodnim socialistom v Avstriji, da ne smejo pristati ne na kompromis, ne na premirje, temveč da začnejo še s hujšo teroristično akcijo proti vladí Dollfussovi. Posledica tega naročila so dogodki na Dunaju na dan sv. Jakoba. Ako Evropa hoče, da se ti dogodki ne bodo več ponovili ter ne bodo končno dosegli zaželjenega uspeha, mora poseči vmes. Avstrija je evropsko vprašanje. Njena neodvisnost je torej ne samo avstrijska zadeva, marveč se tiče vse Evrope. Doslej je Avstrija za in klicala Zvezo narodov na pomoč. Ako bo njen glas tudi v bodoče ostal glas vpijočega v puščavi, bo postala plen Nemčije. Ako ne gre s silo, pa bo šlo milo. Zato je Hitler poslal svojega zapupnika podkanclerja von Papena za nemškega poslanika na Dunaju.

Se neki odjek moramo zabeležiti, ki so ga vzbudili dunajski dogodki, in to je odjek med Nemci v krajih ob naši severni meji. Nemštvo v teh krajih je bilo od nekdaj prešinjeno vsenemškega duha. Pred svetovno vojno je tukaj cvetelo schönerejanstvo in wolfovstvo, sedaj pa vsenemško hitlerjevstvo. Nekateri elementi ne vedo, kako bi svoji vsenemški zagrizenosti dali dovolj jasnega izraza. Zato je nedavno v Cmurku izstopilo iz katoliške cerkve okoli 80 oseb. Ko je na dan sv. Jakoba izbruhnil na Dunaju ustanek, so ti elementi v obmejnih krajih smatrali, da je prišla njihova ura. V Radgoni, Obratni in Cmurku so se oborožili z revolverji in puškami ter hajd na zavzetje uradnih poslopij, s katerih so se kmalu pojavile hitlerjevske zastave. V Radgoni so zaprli okrajnega načelnika, predsednika okrajnega sodišča in dru-

ge javne funkcionarje. S kljukastimi križi na rokavih in s »Heil Hitler!« klici na ustnicah so drveli po ulicah. Njihova slava ni dolgo trajala. V Cmurku je zadostovalo, da so v uradnem poslopiju, kamor so hitlerjevci vdrl, jim skozi vrata pomolili pred nos dve puškini cevi. Ko sta počila dva strala ter se pojavilo orožništvo, so se hitlerjevci razbegli na vse strani. V Radgoni je bilo izpočetka orožništvo preslabo proti toliki množici. Ko pa mu je prišel Heimwehr na pomoč, voditelji hitlerjevcev niso riskirali napada, marveč so se uporniki v skupinah po 10 in 15 pogнали v beg preko obmejnega betonskega in železniškega mosta na jugoslovansko ozemlje, skupaj 85 oseb, med njimi 4 ženske. V Gornji Radgoni jih je sprejelo naše orožništvo ter jih interniralo.

— —

IZ RAZNIH DRŽAV

IZ NEMIRNE AVSTRIJE.

Žrtve zadnjega upora v Avstriji znašajo po uradnih podatkih na strani vladnih čet ter oddelkov 78 mrtvih in 165 ranjenih. Na strani upornikov 200 mrtvih, več sto ranjenih in nad 1200 ujetnikov.

Usoda avstrijskih beguncev pri nas. Med boji med uporniki in vladnimi oddelki na Štajerskem in Koroškem, ki še niso povsem udušeni, je pribežalo na naše ozemlje pri Gornji Radgoni in Dravogradu mnogo avstrijskih narodnih socijalistov. Begunci so po večini

brez vsega. Pri nas so v naglici organizirali taborišča za begunce v Varaždinu, Belovaru in Požegi. Vse dosedanje begunce iz Koroške in Radgone so odpremili dne 29. julija (nekaj sto po številu) v Varaždin. Drugi prevoz iz Dravske doline je bil odpremljen dne 30. julija v Belovar.

Dr. Rintelen živ. Dr. Rintelen je bil avstrijski poslanik v Rimu. Ob izbruhu upora v Avstriji se je pripeljal z letalom iz Rima na Dunaj, da prevzame prevratno vlado. Puč ni uspel, dr. Rintelen je moral v zapor in so pisali, da je odal sam nase strel iz samomorilnega namena in je podlegel. Najnovejše vesti iz Dunaja oznanjajo, da je Rintelen živ, mu gre na bolje in bo podal vsa pojasnila o nakanah pučistov.

PO SVETU KATOLIŠKEM

Misijonstvo in Slovenci. Misijonstvo je dolžnost vsakega kulturnega naroda. Kulturni narod ima nalogo, da širi pravo kulturo in prosveto v pokrajinah, kamor še luč prave prosvete ni prodrla. Prava prosveta pa je združena s pravo vero. Zato je posebna dolžnost katoliških narodov, da v poganskih ali nekatoliških pokrajinah širijo luč sv. vere in z njo luč omike in izobrazbe. Slovenci se te svoje kulturne naloge zavedamo. Že v prejšnjem stoletju smo poslali med pogane misijonarje, kojih imena so zaslovela po svetu (Knoblehar, Pirc, Baraga). Osobito po svetovni vojni, ko smo Slovenci z lastno narodno državo tudi v javnosti izvršili svoj pristop v krog kulturnih narodov, je misijonska ideja med nami doživela velik razmah. Sinovi in hčere našega naroda delujejo v misijonskem področju po raznih delih sveta. Vsako leto, vsako četrtletje se njihovo število pomnoži. Tako je odšel pretekli mesec mlad duhovnik Misijonske družbe (lazarist) Franc Jereb — rojen leta 1906 v Radomljah pri Kamniku, v duhovnika posvečen leta 1932 — v Pariz, odkoder odpotuje na Kitajsko, v svojo novo domovino. Želimo, da bi tamkaj bil svoji

stari domovini v čast ter da bi Bog blagoslovil njegovo delo.

Hladnokrvni misijonar. Znani slovenski misijonar Jožef Kerec, ki deluje na Kitajskem, poroča v »Katoliških misijonih«, da prebivajo v severnem delu salezijanskega misijona divji ljudje brez pravega stika z ostalimi Kitajci. Misijonarjem, ki imajo drugod dela čez glavo, ne pride na um, da bi med njimi trčili svoje moči. Misijonar Bruyon (Brijon) pa je hotel tudi med njimi poskusiti svojo srečo. Ljudje so kajpada hudi malikovalci in praznoverci. Skozi njihovo naselje ne sme nikdo jahati na konju, ker to prinaša za okraj nesrečo. Misijonar tega ni vedel ter je brez vsake zle slutnje jahal skozi glavno vas. Takoj so planili po njem, ga potegnili s konja ter vlekli pred svojo pagodo (pogansko svetišče), da bi ga zaklali in darovali bogovom v spravo za storjeno žalitev. Slekli so ga, nabrusili nože ter se pripravili, da izvrše »daritveno« dejanje. Misijonar je ohranil mirno kri. Pojasnil jim je, da bi zakol bil veličastnejši, ako bi se izvršil ne pred maloštevilnim občinstvom, marveč pred večjim številom ljudi, zlasti bi moralo biti navzočih več odličnih oseb. Zato jim predlaga, naj ga zakoljejo v večji sosedni občini. Predlog je bil sprejet. Nagega, trdno zvezanega peljejo uro daleč v sosedno vas. Spremljalo ga je več sto divjakov. Ko so se zbrali na glavnem trgu,

Romarji v Marijino Celje:

Vsi, ki ste že romali ali mislite tja romati, ne pozabite si kupiti t. dr. Anton Medveda knjigo: **V Marijinem Celju.** V njej so zgodovinske in potopisne črtice kot tudi pridige t. dr. Antona Medveda, ki jih je imel v Marijinem Celju. Knjig je še samo 200 na razpolago in jih oddajamo po 5 Din. Naročila sprejema

Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

misijonar zopet povzame besedo. Občinstva je sedaj več, tako jim pripoveduje, toda odlične osebnosti še vedno manjkajo. Na vsak način je treba, da je prisoten mandarin (okrajni glavar). In res se dajo pregovoriti ter pošljejo po njega. Mandarin pride in ko vidi misijonarja, ki je bil njegov dober znanec, poklekne pred njega ter ga prosi odpustčenja za vse, kar se mu je zgodilo v tem okraju. Podivjano druhal pa je napodil domov. Tako je misijonarja poleg očividne božje pomoči tudi rešila lastna hladnokrvnost. Sam ni zgubil glave in tako je preprečil, da mu je tudi niso vzeli razdivjani pogani. Misijonar Kerec — kakor znano naš rojak iz slovenskega Prekmurja — dostavlja svojemu poročilu te-le besede: »Tisti kraj torej ni posebno mikaven. Vendar mene nekaj vleče, da bi šel še jaz poskusiti svojo srečo. Seveda temu odločno nasprotujejo moji sobratje misijonarji in moji gojenci v šoli. Počakal bom na ugodno priliko.«

Kitajec daje zgled. Izredno velik primer krščanske dobrodelnosti je Lo-Pa-Hong, ki spada med najbogatejše ljudi na Kitajskem. Lo-Pa-Hong je katoličan, ki vestno upošteva evangeljski opomin, da lažje pride kamela skozi šivanino uho ko pa bogataš v nebesa. Zato si dela z mamonom prijateljev, da ga, ko obnemore, sprejmejo v večna prebivališča. Lo-Pa-Hong vsak dan ministri pri sv. maši ter prejme sv. obhajilo. Številna in velika so njegova dela krščanskega usmiljenja. Nedavno je obhajal svoj 60. rojstni dan. Ob tej priliki je apostolski vikar iz Nankinga daroval sv. daritev, ki so se je udeležili zastopniki svetne in duhovske oblasti. V nagovoru je na osnovi Gospodovih besed: »Na njih sadu jih boste spoznali« orisal sadove Lo-Pa-Hongovega krščanstva. To so številne njegove ustanove, ki delujejo v največjo duševno in telesno korist bližnjega. Isto misel je tudi poudarjal župan velikega mesta Šangaja, general U-Te-Ken. Slavljencu je povzročila veliko radost brzojavka Svet. Očeta, ki mu čestita ter se mu zahvaljuje za njegovo vzorno krščansko dobrodelnost. Lo-Pa-Hong je svojo 60letnico najboljšo in najtrajnejšo proslavil z zgraditvijo doma za brezdomce in nove bolnišnice v čast prečistega Srca Marijinega. Ko bi velika dobrodelnost tega vzorno-katoliškega Kitajca našla posnemovalce v krogu bogatašev po svetu, bi to pomenjalo veliko olajšanje bede in stiske današnjega človeštva.